Lähettäjä: Rita Anu
Lähetetty: torstaina 9. helmikuuta 2017 15.23

Viitaten asiantuntijakuulemisessa 9.2.2017 HE:stä 263/2017 vp käytyyn keskusteluun toimitan vielä seuraavat liitteinä olevat asiakirjat ja kommenttini lakivaliokunnan käyttöön.

1) Vankipuhelinjärjestelmän hinnoittelu suljetuissa vankiloissa

- Apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu 12.5.2015 (dnro 4243/4/14), johon lausunnossani viittaan.
- Apulaisoikeusasiamies totesi em. ratkaisussa ottavansa asian omana aloitteena (dnro 2245/2/15) seurattavaksi. Omaan aloitteeseen 19.1.2016 antamassaan lausunnossa Rikosseuraamuslaitoksen Keskushallintoyksikkö viitasi vankien taloudellisten etuuksien muuttamisen mahdollisuuteen puhelinkulujen kompensoimiseksi. Kuten HE:stä 263/2017 vp ja valiokunnassa käydystä keskustelusta kävi ilmi, alinta vangeille maksettavaa taloudellista etuutta eli käyttörahaa ei ehdoteta esityksessä korotettavaksi, vaan käyttörahan taso tulisi pysymään kutakuinkin ennallaan. Oman aloitteen käsittely on vielä kesken eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa.

2) Käyttörahalla hankittavat hygieniatarvikkeet ym.

- Keskustelussa ja lausunnossani oli käyttörahan riittävyyteen liittyen esillä, millaisia käyttötarpeita vangilla voi olla käyttörahalle. Lausunnossani mainitaan puhelut, postimerkit ja laitosmyymälästä tehtävät ostokset, kuten tupakka ja hygieniatuotteet. Kuten puhe oli, vankilan pesutiloissa tulee olla vangeille tarjolla saippua ja hiustenpesuaine. Keskustelussa oli epätietoisuutta siitä, hankkiiko vankila naisvangeille kuukautissuojat. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön määräyksen Vankien asuminen ja perushuolto (19/004/2010) mukaan naisvangeille tulee varata riittävästi terveyssiteitä ja tamponeja. Vankilassa hoidettaville lapsille on hankittava vaippoja. Vankien saatavilla tulee olla kondomeja. Määräyksen mukaan näistä tarvikkeista aiheutuvat kustannukset maksaa vankila. Sen sijaan esimerkiksi deodorantti ja kosteusvoide vangin tulee tietääkseni niitä halutessaan ostaa itse.

  Näin ollen välttämättömimmät perustarvikkeet hygienian ylläpitoon saa, tai ainakin pitäisi saada, vankilan puolesta. Eri asia on, että vangeilla on näiden tarvikkeiden suhteen omia mieltymyksiä ja toiveita, jolloin he mahdollisuuksiensa mukaan pyrkivät hankkimaan omalla kustannuksellaan mieleisensä tuotteen.

  Jo mainitun tupakan lisäksi vangit, jotka haluavat luopua tupakoinnista, hankkivat omalla kustannuksellaan laitosmyymälästä nikotiinikorvaustuotteet. Mainitsematta jäi myös ruokatarvikkeiden hankkiminen. Vankilan tulee tarjota riittävä ja terveellinen ravinto vangeille, mutta saamansa vankilaruoan lisäksi vangit ostavat laitosmyymälästä paljon elintarvikkeita. Nähdäkseni vangit kokevat tämän mahdollisuuden hyvin tärkeäksi, mikä on ymmärrettävää ja inhimillistä.

3) Käyttörahaa saavien vankien osuus

- Keskustelussa oli esillä toimintaan sijoittamattomien vankien eli pelkkää käyttörahaa saavien vankien osuus. Liitän oheen Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2015 –julkaisun sivut 10 ja 11, joissa asiaa käsitellään. Kaaviokuvan mukaan 35 % vangeista oli toimintaan sijoittamatta.

Minimiansiota saavien vankien osuus on siis huomattava. Tilastojulkaisun mukaan ”Toimintoihin osallistumisen esteet liittyvät henkilöstöresurssien riittämättömyyteen, eräiden vankiloiden toimintatilojen puutteeseen, vankien moniongelmaisuuteen ja laitosturvallisuuteen.” Näin ollen se, että vanki saa vain käyttörahaa, ei useinkaan ole hänen oma valintansa eikä seurausta siitä, että hän tarkoituksellisesti olisi kieltäytynyt osallistumasta toimintoihin ja siten mahdollisuudesta korottaa ansioitaan.

Kunniottavasti

Anu Rita
Esittelijäneuvos – Referendarieråd – Referendary Counsellor
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia – Riksdagens justitieombudsmans kansli –
Office of the Parliamentary Ombudsman
00102 Eduskunta – Riksdagen
Sähköposti – E-post: anu.rita@eduskunta.fi
Puhelin – Telefon: +358 9 432 3362
Telekopio – Telefax: +358 9 432 2268